

Det tidlige voksenliv for unge med anbringelseserfaring

– Analyser på forløbsundersøgelse blandt unge født i 1995

Hovedresultater

Hovedresultater

"Når vi som samfund først har taget ansvaret for et barn eller en ung, må vi ikke give op eller give slip, før den unge er godt undervejs ind i voksenlivet." Sådan formuleres statens ansvar over for borgere med anbringelseserfaring i aftaleteksten for reformen *Børnene Først*, der blev indgået som en bred politisk aftale i maj 2021.

Denne undersøgelse belyser, hvordan det tidlige voksenliv former sig for 25-årige med anbringelseserfaring på en række centrale områder som *uddannelse, beskæftigelse, økonomi, relationer, samfundstilknytning og fremtidsperspektiver* sammenlignet med deres jævnaldrende uden anbringelseserfaring.

Fakta om undersøgelsen

Undersøgelsen er baseret på 4.152 besvarelser fra den syvende dataindsamling af VIVEs forløbsundersøgelse af børn født i 1995. Data er indsamlet i 2021, hvor de unge er fyldt 25 år.

Blandt de unge i forløbsundersøgelsen har 848 været anbragt uden for hjemmet, mens 3.304 ikke har været anbragt.

Rapporten giver derudover et indblik i de betydelige forskelle, der eksisterer blandt 25-årige med anbringelseserfaring. Gruppen er langt fra homogen, og de unge befinder sig meget forskellige steder i livet. Det er velkendt, at nogle personer med en udsat opvækst bryder med deres udgangspunkt og bliver såkaldte mønsterbrydere, mens andre ikke gør. Hvad der ligger til grund for disse forskelle, er imidlertid fortsat underbe-
lyst.

I rapporten undersøger vi derfor, hvilke forskelle der eksisterer blandt 25-årige, der tidligere har været anbragt uden for hjemmet, og hvilke faktorer der kan bidrage til at forklare disse forskelle. Vi ser nærmere på udvalgte områder, som har en central betydning for tilværelsen som ung voksen: *uddannelse, beskæftigelse, økonomi, relationer, samfundstilknytning og fremtidsperspektiver*.

Analysen peger på, at især *anbringelsernes karakter* og de unges *opvækstvilkår* har en sammenhæng med, om unge med anbringelseserfaring ender i en mere eller mindre udsat position som unge voksne.

Projektet er gennemført i regi af Videnscenter om børneinddragelse og udsatte børns liv, og rapporten er udarbejdet på baggrund af VIVEs børneforløbsundersøgelse blandt børn født i 1995. Forløbsundersøgelsen er en gentagen undersøgelse, som omfatter alle børn fra årgang 1995, der på et tidspunkt i barndommen har været anbragt uden for hjemmet, samt en stor stikprøve af jævnaldrende, der ikke har

været anbragt. Undersøgelsen muliggør dermed sammenligninger mellem 25-årige med anbringelseserfaring og jævnaldrende uden anbringelseserfaring.

25-årige med anbringelseserfaring klarer sig generelt dårligere end deres jævnaldrende

Flere unge, der har været anbragt, står uden uddannelse og job som 25-årige sammenlignet med jævnaldrende unge

I en alder af 25 år har langt størstedelen af de unge i Danmark gennemført grundskolen, afsluttet en ungdomsuddannelse eller erhvervsuddannelse, og nogle har afsluttet en videregående uddannelse eller er i gang med den. Der tegner sig dog et anderledes billede for 25-årige med anbringelseserfaring. Sammenlignet med øvrige 25-årige, har en relativt stor gruppe af de unge med anbringelseserfaring ikke gennemført anden uddannelse end grundskolen, ligesom en relativt stor gruppe også befinder sig i NEET-gruppen¹ og dermed uden for både beskæftigelse og uddannelse som 25-årige.

En tidligere anbringelse hænger altså sammen med en øget sandsynlighed for, at de unge ikke har bevæget sig videre i uddannelsessystemet efter grundskolen, samt at den unge står uden for både beskæftigelse og uddannelse som 25-årig. Forhold som psykiatriske diagnoser og kriminalitet er ligeledes forbundet med en større sandsynlighed for, at de unge ikke har anden uddannelse end grundskolen, mens forhold som psykiatriske diagnoser og lavt uddannelsesniveau øger sandsynligheden for, at de unge befinder sig i NEET-gruppen og derfor hverken er i uddannelse eller beskæftigelse som 25-årige. Det skal dog understreges, at der er tale om korrelationer og ikke kausale effekter.

Unge med anbringelseserfaring har en stabil boligsituation som 25-årige, men har tidligere oplevet en mere usikker boligsituation sammenlignet med jævnaldrende

Undersøgelsen peger på, at unge med anbringelseserfaring ikke står i en mere usikker boligsituation som 25-årige sammenlignet med deres jævnaldrende. Langt størstedelen af de 25-årige unge bor enten sammen med en partner eller alene i hus eller lejlighed. En større andel af de unge, der har været anbragt, bor alene, mens en større andel af deres jævnaldrende bor sammen med en partner. Kun en lille gruppe af de 25-årige – uanset anbringelseserfaring – angiver, at de står uden bolig, og her

¹ Unge, der hverken er i beskæftigelse eller under uddannelse, indgår i gruppen, vi betegner som NEET-gruppen. NEET står for 'Not in Employment, Education or Training'.

er der ikke forskel mellem unge, der tidligere har været anbragt uden for hjemmet, og unge, der ikke har.

Unge, der har været anbragt, har dog tidligere oplevet en væsentlig mere usikker boligsituation. En større andel af unge med anbringelseserfaring har haft perioder, hvor de ikke har haft et sted at bo og fx har måttet søge husly hos venner og bekendte, end deres jævnaldrende. Forskellen mellem unge med og uden anbringelseserfaring gør sig særligt gældende, når det gælder længere perioder uden bolig.

Bekymringer om økonomien fylder i højere grad hos unge med anbringelseserfaring

Den økonomiske situation opleves som mere usikker for 25-årige med anbringelseserfaring sammenlignet med unge, der ikke har været anbragt uden for hjemmet. Næsten halvdelen af de unge med anbringelseserfaring er ofte eller altid bekymret for deres økonomi som 25-årige, og næsten halvdelen har oplevet at mangle penge til indkøb af nødvendige dagligvarer. Blandt unge, der ikke tidligere har været anbragt uden for hjemmet, er det derimod hver anden, der sjældent eller aldrig er bekymret for sin økonomi, og langt størstedelen har aldrig oplevet at mangle penge til at købe nødvendige fødevarer.

En tidligere anbringelse hænger altså sammen med en øget sandsynlighed for, at den unge har bekymringer om sin økonomi som 25-årig. Det samme gør forhold som psykiatriske diagnoser, kriminalitet og manglende tilknytning til arbejdsmarkedet. Modsat mindsker et højere uddannelsesniveau end grundskolen bekymringer om økonomien.

Unge med anbringelseserfaring står som 25-årige med et mere spinkelt netværk og mindre kontakt til forældre, mens familiesituationen er stabil

Unge med anbringelseserfaring har ikke i lige så høj grad kontakt med deres forældre som 25-årige sammenlignet med deres jævnaldrende. Dette gælder både for deres biologiske mor og far. Særligt kontakten med den unges biologiske far er væsentligt ringere sammenlignet med øvrige unge. En større andel af unge med anbringelseserfaring har ligeledes en mor eller en far, der ikke lever mere. Endvidere har unge med anbringelseserfaring oftere et mindre vennenetværk sammenlignet med deres jævnaldrende.

Unge med anbringelseserfaring har dermed betydeligt mindre kontakt med deres forældre og færre nære venner som 25-årige. Undersøgelsen peger dermed på, at unge, der tidligere har været anbragt, oplever at have et mindre socialt netværk og svagere familiære relationer.

En tidligere anbringelse ser ikke ud til at påvirke de unges egen familiesituation som 25-årige. Familiesituationen for unge, der tidligere har været anbragt, adskiller sig ikke fra deres jævnaldrende. Tæt på to tredjedele af de unge har enten en kæreste, er i et fast parforhold eller er gift, uanset om de tidligere har været anbragt.

Sammenlignet med deres jævnaldrende ses en lidt større andel af unge med anbringelseserfaring, som ikke ønsker at stifte familie med børn. For dem, der derimod ønsker at få børn, ses en tendens til, at de unge med anbringelseserfaring får børn i en yngre alder.

Unge med anbringelseserfaring kæmper længere for at komme tilbage til deres normale liv, når noget går galt, og føler sig oftere uden for samfundet

Unge livssituation kan have betydning for deres muligheder for at komme tilbage til deres normale liv, hvis de i perioder oplever udfordringer, samt for hvordan de ser deres egen tilknytning til samfundet. Summen af deres livsvilkår og deres syn på egne muligheder er med til at forme deres forventninger til fremtiden. Unge med anbringelseserfaring oplever i højere grad end deres jævnaldrende, at det tager lang tid at komme tilbage til et normalt liv, når noget går galt. Samtidig føler en større andel sig sat uden for samfundet.

En overvægt af de unge ser positivt på deres fremtid, uanset anbringelseserfaring. Der er dog fortsat en skævhed i de unges syn på fremtiden. Selvom størstedelen i begge grupper er optimistiske omkring deres fremtid, er der fortsat en større andel af unge uden anbringelseserfaring, som er optimistiske, når vi sammenligner med unge med anbringelseserfaring. Undersøgelsen peger dermed på, at der fortsat er nogle forhold hos unge med anbringelseserfaring, som udfordrer de unge i at se optimistisk på fremtiden.

Fire grupper af unge med anbringelseserfaring

Selvom der kan identificeres nogle gennemsnitlige forskelle mellem unge med anbringelseserfaring og unge uden anbringelseserfaring, er unge med anbringelseserfaring ikke en homogen gruppe, men består snarere af en række underliggende grupper med forskellige ressourcer, udfordringer og behov for støtte i livet.

På baggrund af en latent klasseanalyse – en statistisk metode, der anvendes til at identificere grupper inden for en population – finder vi **fire forskellige grupper** blandt de 25-årige med anbringelseserfaring. De fire grupper udgør et datadrevet bud på, hvilke underliggende grupper eller idealtyper der eksisterer blandt unge med anbringelseserfaring.

Fire grupper af 25-årige med anbringelseserfaring

Kilde: VIVE.

Den latente klasseanalyse identificerer én ressourcestærk gruppe og tre forskellige grupper i udsatte positioner. Det er her interessant at fremhæve, at blandt de unge med anbringelseserfaring udgør de mest ressourcestærke, som står et godt sted i livet som 25-årige, en relativt stor del. Der er således en større gruppe, som på tværs af forskellige parametre har det godt og klarer sig godt i livet som 25-årige. Denne relativt store gruppe af ressourcestærke unge med anbringelseserfaring er et vigtigt budskab fra denne analyse, da analyser af unge med anbringelseserfaring oftest fokuserer på udsathed.² Det er dog vigtigt at notere, at den ressourcestærke gruppe særligt skal ses som ressourcestærk relativt til de øvrige tre grupper.

Der er dog også tre grupper af unge med anbringelseserfaring, som på forskellige måder står i udsatte positioner i livet. Derfor har vi i rapporten undersøgt, hvilke parametre der adskiller dem, der ender i den mere ressourcestærke gruppe, fra dem,

² En bortfaldsanalyse af undersøgelsens population viser dog, at de mest ressourcestærke 25-årige med anbringelseserfaring i højere grad har deltaget i undersøgelsen, hvorfor andelen af 25-årige med anbringelseserfaring med flest ressourcer kan være overvurderet i forhold til den reelle andel. Resultaterne i undersøgelsen bør derfor læses med dette in mente.

der ender i de tre grupper i udsatte positioner. Følgende kendetegner i højere grad de mest **ressourcestærke** unge:

- De er anbragt tidligt i livet
- De er anbragt i plejefamilie
- De er anbragt på baggrund af få årsager
- De har bestået dansk og matematik i 9. klasse
- De er ikke dømt for kriminalitet
- De er ikke diagnosticeret med en psykiatrisk diagnose
- De er ikke barn af forældre, der selv har været anbragt.

Der er dog også forskelle på tværs af de tre grupper i udsatte positioner. Mens gruppen af unge i en socialt udsat position kun er signifikant forskellige fra den ressourcestærke gruppe, når vi kigger på andelen, der er anbragt tidligt i livet, har bestået dansk og matematik og har en psykiatrisk diagnose, er unge i en både socialt og økonomisk udsat position forskellige fra de ressourcestærke på alle ovenstående parametre. De unge i en økonomisk udsat position adskiller sig signifikant fra de ressourcestærke på alle de undersøgte parametre med undtagelse af andelen, der er børn af forældre, der selv har været anbragt uden for hjemmet.

Konklusion

Rapporten viser, at 25-årige med anbringelseserfaring generelt befinder sig i mere udsatte positioner end deres jævnaldrende. Dette gælder på tværs af en række centrale livsområder, herunder *uddannelsesniveau, beskæftigelsesstatus, økonomi, familie, relationer, samfundstilknytning* samt *syn på fremtiden*.

Resultaterne peger samtidig på betydelige forskelle inden for gruppen af 25-årige med anbringelseserfaring. Mens en relativt stor andel befinder sig i en ressourcestærk position som 25-årige, står omkring to tredjedele i en socialt og/eller økonomisk udsat position på dette tidspunkt i livet. Undersøgelsen indikerer, at disse forskelle primært kan knyttes til variationer i *anbringelsernes karakter* og de unges *opvækstvilkår*, idet der her ses de største forskelle mellem den ressourcestærke gruppe og de tre øvrige grupper. Det skal dog understreges, at der er tale om korrelationer og ikke kausale effektanalyser. Fremtidig forskning bør derfor søge at gennemføre egentlige effektstudier samt kvalitative studier, der kan bidrage til en dybere forståelse af, hvorfor og hvordan nogle unge med anbringelseserfaring bryder ud af et udsat mønster, mens andre ikke gør.

Hovedresultater: Det tidlige voksenliv for unge med anbringelseserfaring – Analyser på forløbsundersøgelse blandt unge født i 1995

VIVE/2026

HR_303050